

COMMISSION DES ASSURANCES

Bruxelles, le 22 février 2006

DOC C/2005/4

AVIS

**sur la loi du 3 juillet 2005 relative
aux droits des volontaires**

1. INTRODUCTION

La loi du 3 juillet 2005 a pour objet de fournir un cadre légal aux activités des volontaires. Elle comporte un volet responsabilité civile (article 5) et un volet assurance (article 6 à 8). La loi du 27 décembre 2005 portant des dispositions diverses contient cinq articles (136 à 140) qui modifient les articles 5, 6 et 18 de la loi du 3 juillet 2005. Il est question également de reporter l'entrée en vigueur de cette loi au 1er août 2006.

Conformément à l'article 41, § 1er de la loi du 9 juillet 1975 relative au contrôle des assurances, la Commission souhaite rendre un avis d'initiative sur cette loi qui appelle encore différents arrêtés d'exécution. Cet avis se justifie en raison des conséquences que la loi entraîne pour le secteur des assurances, en particulier l'assurance RC familiale, l'assurance RC automobile et l'assurance de l'organisation elle-même.

A cet égard, la Commission estime qu'il y a lieu d'être très attentif à l'articulation entre ces différentes garanties afin d'éviter des cumuls ou des trous de couverture ainsi que des coûts inutiles. Les cumuls d'assurance donnent toujours lieu à des discussions préjudiciables aux victimes et aux assurés.

COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN

Brussel, 22 februari 2006

DOC C/2005/4

ADVIES

**over de wet van 3 juli 2005 betreffende
de rechten van vrijwilligers**

1. INLEIDING

Doelstelling van de wet van 3 juli 2005 is het uitbouwen van een wettelijk kader voor vrijwilligerswerk. De wet bevat een luik burgerrechtelijke aansprakelijkheid (artikel 5) en een luik verzekering (artikel 6 tot 8). De wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen bevat vijf artikels (136 tot 140) die de artikelen 5, 6 en 18 van de wet van 3 juli 2005 wijzigen. Er is ook sprake van het uitstellen van de inwerkingtreding van deze wet tot 1 augustus 2006.

Conform artikel 41, § 1, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen wenst de Commissie uit eigen beweging een advies uit te brengen over deze wet waarvoor nog diverse uitvoeringsbesluiten moeten worden genomen. De gevolgen van de wet voor de verzekeringssector, inzonderheid voor de verzekering BA Familiale, de verzekering BA motorrijtuigen en de verzekering van de vrijwilligersorganisatie zelf, liggen ten grondslag aan dit advies.

De Commissie is in dat verband van oordeel dat bijzondere aandacht moet worden besteed aan de onderlinge samenhang tussen deze verschillende waarborgen om samenloop of het ontbreken van dekkingen te voorkomen en te vermijden dat onnodige kosten worden gemaakt. Samenloop van verzekeringen geeft altijd aanleiding tot discussies die nadelig zijn voor de slachtoffers en de verzekerden.

Elle observe également que les risques présentés par les organisations varient considérablement en fonction de leur taille et qu'ils sont donc très peu homogènes. Ces différences doivent être prises en compte s'il est question de fixer des franchises ou des seuils d'intervention obligatoires dans les arrêtés d'exécution.

-◆-

2. CONSIDÉRATIONS PRELIMINAIRES

La Commission s'étonne de la récente modification apportée par l'article 136 de la loi du 27 décembre 2005 à l'article 5 de la loi du 3 juillet 2005. Cette modification résulte apparemment d'une contraction malheureuse des alinéas 1 et 2 de l'article 5 dans sa version initiale, qui distinguait clairement la question de la responsabilité de l'organisation en qualité de civilement responsable du volontaire et l'immunité civile accordée au volontaire lui-même.

Ces deux questions sont maintenant traitées en un seul alinéa ce qui ôte à la disposition tout son sens, d'autant que cette nouvelle formulation ne correspond pas à l'intention du législateur exprimée dans les travaux préparatoires de la loi du 27 décembre 2005.

Dans sa version actuelle, l'article 5 comporte une double incohérence. D'une part, elle rend l'organisation civilement responsable d'un dommage causé par le volontaire à l'organisation elle-même, alors qu'on ne peut être responsable vis-à-vis de soi-même et que les présomptions de responsabilité du fait d'autrui ne peuvent en principe profiter qu'aux tiers.

D'autre part, elle met en place une responsabilité du fait d'autrui à charge de l'organisation qui déroge clairement aux conditions d'application de l'article 1384, alinéa 3 du Code civil, puisque l'organisation ne devrait pas répondre des dommages causés par le volontaire en cas de dol, de faute grave ou de faute légère à caractère habituel. Or on sait que la gravité de la faute commise par le préposé n'a en principe pas d'incidence sur la responsabilité du commettant dans le contexte de l'article 1384, alinéa 3, du Code civil, sauf à démontrer que cette faute n'entretient aucun lien ni occasionnel ni indirect avec la mission confiée.

Zij stelt ook vast dat de risico's verbonden aan de organisaties sterk van elkaar verschillen in functie van de omvang van laatstgenoemden, en dat die risico's dus weinig homogeen zijn. Er moet dan ook rekening worden gehouden met die verschillen bij de vaststelling van franchises of verplichte interventiedrempels in de uitvoeringsbesluiten.

-◆-

2. VOORAFGAANDE OVERWEGINGEN

De Commissie is verbaasd over de recente wijziging die door artikel 136 van de wet van 27 december 2005 is aangebracht aan artikel 5 van de wet van 3 juli 2005. Deze wijziging is blijkbaar het resultaat van een ongelukkige samentrekking van het eerste en tweede lid van het oorspronkelijke artikel 5, dat duidelijk een onderscheid maakte tussen de aansprakelijkheid van de organisatie in de hoedanigheid van burgerrechtelijke aansprakelijke voor de vrijwilliger en de burgerrechtelijke immunititeit verleend aan de vrijwilliger zelf.

Deze twee kwesties zijn nu in een enkel lid behandeld, wat aan die bepaling elke betekenis ontnemt. Bovendien stemt de nieuwe formulering niet overeen met de bedoeling van de wetgever zoals omschreven in de voorbereidende werken van de wet van 27 december 2005.

De huidige versie van artikel 5 houdt een dubbele incoherentie in. Enerzijds stelt het de organisatie burgerrechtelijk aansprakelijk voor schade die door de vrijwilliger wordt berokkend aan de organisatie zelf. Nochtans kan men niet aansprakelijk zijn tegenover zichzelf en kunnen de vermoedens van aansprakelijkheid voor de daad van een ander in principe slechts tot nut zijn van derden.

Anderzijds voert het artikel ten laste van de organisatie een aansprakelijkheid voor andermans daden in, die duidelijk afwijkt van de toepassingsvoorwaarden van artikel 1384, derde lid van het Burgerlijk Wetboek, aangezien de organisatie niet zou moeten instaan voor schade veroorzaakt door de vrijwilliger in geval van bedrog, zware fout of eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomende lichte fout van de vrijwilliger. Welnu, het is geweten dat in de context van artikel 1384, derde lid van het Burgerlijk Wetboek, de ernst van de fout begaan door de aangestelde in principe geen invloed heeft op de aansprakelijkheid van de aansteller. Er kan alleen bewezen worden dat er geen enkel verband bestaat, noch occasioneel, noch onrechtstreeks, tussen die fout en de toevertrouwde opdracht.

Il importe donc de bien distinguer les deux aspects, responsabilité de l'organisation d'une part et responsabilité individuelle du bénévole d'autre part, celle-ci pouvant être assortie ou non d'une immunité civile. La loi devrait donc à nouveau être modifiée sur ce point.

L'octroi d'une immunité civile aux bénévoles n'est d'ailleurs pas la seule solution envisageable. On pourrait aussi maintenir la couverture de la responsabilité civile individuelle du volontaire dans le champ de l'assurance RC familiale. Cette assurance est bien répandue dans le public et la prime est abordable. Cette solution permettrait aussi à l'assuré et à la victime de bénéficier de plafonds relativement élevés, ce qui ne serait pas nécessairement le cas si cette couverture est transférée vers l'assurance de l'organisation, compte tenu du défaut d'homogénéité des risques à assurer.

Dans le même temps, on pourrait obliger l'organisation à souscrire une assurance pour couvrir sa responsabilité propre soit à titre personnel, soit en qualité de civilement responsable. La victime pourrait recourir à l'une ou à l'autre de ces couvertures ce qui limite les risques d'un éventuel défaut d'assurance. Il n'y a pas de cumul d'assurances au sens de l'article 45 de la loi du 25 juin 1992 dans une telle hypothèse puisque les intérêts d'assurance sont différents. Après indemnisation, l'assureur de l'organisation subrogé dans les droits de son assuré pourra récupérer les montants payés à charge de l'assureur RC familiale qui couvre la responsabilité personnelle du volontaire. Enfin un abandon de recours pourrait être prévu dans la police souscrite par l'organisation en faveur du volontaire si celui-ci n'est pas couvert effectivement par une assurance pour les dommages qu'il a causés.

-♦-

3. CONSIDÉRATIONS PARTICULIÈRES

1. Définition

La notion d'organisation se définit selon l'article 3, 3° de la loi du 3 juillet 2005 comme "toute association de fait ou personne morale de droit public ou privé, sans but lucratif, qui fait appel à des volontaires".

La Commission observe que la responsabilité civile des membres d'une association de fait était jusqu'à présent couverte par l'assurance RC familiale que ce soit en qualité de membre de l'association ou en qualité de volontaire et que ceci ne posait guère de problème.

Het is dus van belang dat een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen de twee aspecten, de aansprakelijkheid van de organisatie en de individuele aansprakelijkheid van de vrijwilliger, al dan niet voorzien van een burgerrechtelijke immunititeit. De wet zou op dit punt dus opnieuw moeten worden aangepast.

Het verlenen van een burgerrechtelijke immunititeit aan de vrijwilligers is trouwens niet de enig denkbare oplossing. Men zou ook de dekking van de individuele aansprakelijkheid van de vrijwilliger in het kader van de verzekering BA Familiale kunnen behouden. Deze verzekering is ruim verspreid bij het publiek en de premie is redelijk. Door deze oplossing zouden de verzekerde en het slachtoffer ook gebruik kunnen maken van relatief hoge verzekerde bedragen, wat niet noodzakelijk het geval zou zijn bij overdracht van de dekking naar de verzekering van de vrijwilligersorganisatie, rekening houdend met het gebrek aan homogeniteit van de te verzekeren risico's.

Tegelijkertijd zou de organisatie kunnen verplicht worden om een verzekering te sluiten tot dekking van haar eigen aansprakelijkheid, ten persoonlijke titel of in de hoedanigheid van burgerrechtelijk aansprakelijke. Het slachtoffer zou zowel de ene als de andere dekking kunnen aanspreken wat de risico's bij een eventueel gebrek aan verzekering zou beperken. In zulk geval is er geen samenloop van verzekeringen in de zin van artikel 45 van de wet van 25 juni 1992 aangezien de verzekerde belangen verschillend zijn. Na vergoeding zou de verzekeraar van de organisatie, gesubrogeerd in de rechten van zijn verzekerde, de betaalde schadevergoeding kunnen terugvorderen van de verzekeraar BA Familiale die de persoonlijke aansprakelijkheid van de vrijwilliger dekt. Tot slot zou in de polis onderschreven door de organisatie een afstand van verhaal kunnen voorzien worden ten voordele van de vrijwilliger als deze niet effectief zou verzekerd zijn voor de schade die hij berokkend heeft.

-♦-

3. BIJZONDERE OVERWEGINGEN.

1. Definitie

Het begrip "organisatie" wordt in artikel 3, 3°, van de wet van 3 juli 2005 gedefinieerd als "elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers".

De Commissie wijst erop dat de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de leden van een feitelijke vereniging, in de hoedanigheid van lid van de vereniging of in de hoedanigheid van vrijwilliger, tot nog toe werd gedekt door de verzekering BA Familiale en dat dit

mes en pratique.

En obligeant les associations de fait à souscrire une assurance, la loi complique singulièrement les choses, d'autant qu'il sera souvent difficile de démêler en cas d'accident les rôles et les missions exercées par chacun des membres de l'association. Qui sera tenu de souscrire l'assurance ? Si tous les membres de l'association bénéficient de l'immunité civile prévue par la loi, qui sera considéré comme responsable ? A quelles conditions pourront-ils bénéficier de l'indemnisation s'ils sont à la fois membres et victimes ? Une même personne pourra-t-elle avoir deux qualités différentes au regard d'un même sinistre ?

Il faut noter que ces associations de fait se constituent sans formalités et pour des durées parfois très limitées. Il ne sera certainement pas aisé d'en démontrer l'existence ni de définir des critères permettant de reconnaître une association de fait dès lors que celle-ci n'a pas d'existence juridique.

La solution retenue par le législateur sur ce point n'est donc pas heureuse.

De façon générale, il est permis de se demander également si l'administrateur de l'A.S.B.L. peut, tout en conservant sa qualité d'administrateur, être considéré comme volontaire pour l'exécution d'un travail déterminé. Dans l'affirmative, en cas de dommage, une même personne pourrait bénéficier de l'immunité en qualité de volontaire mais être tenue comme civilement responsable (individuellement ou *in solidum*) en qualité d'organe de l'association. Dans ce cas, on suppose que ce serait à l'assureur de l'organisation de couvrir le dommage sans disposer d'un recours contre l'assureur RC familiale.

2. Responsabilité

L'article 5, dans sa version initiale, accordait une immunité civile au volontaire comparable à celle dont le travailleur sous contrat d'emploi bénéficie en vertu de l'article 18 de la loi du 3 juillet 1978. A titre personnel, le volontaire ne répondait donc plus que de son dol, de sa faute grave et de sa faute légère à caractère habituel, pour les dommages qu'il cause non seulement aux tiers mais aussi à l'organisation elle-même.

L'organisation devait quant à elle répondre des dommages causés aux tiers par le volontaire dans l'exercice d'activités bénévoles, dans les mêmes conditions que

amper problemen opleverde in de praktijk.

Door de feitelijke verenigingen nu te verplichten een verzekeringsovereenkomst te sluiten, maakt de wet het hen erg moeilijk, temeer daar het bij een ongeval vaak niet eenvoudig zal zijn om de exacte rol en taken van de individuele leden te bepalen. Wie zal gehouden zijn een verzekering te onderschrijven ? Als alle leden aanspraak kunnen maken op de in de wet bedoelde burgerrechtelijke immunitet, wie zal dan aansprakelijk geacht worden ? Onder welke voorwaarden zullen zij in aanmerking kunnen komen voor een schadeloosstelling wanneer zij tegelijkertijd lid én slachtoffer zijn ? Kan eenzelfde persoon twee verschillende hoedanigheden hebben in het kader van eenzelfde schadegeval ?

Er moet rekening gehouden worden met het feit dat deze feitelijke verenigingen worden opgericht zonder formaliteiten en vaak voor een beperkte duur. Het zal zeker niet eenvoudig zijn om het bestaan van een feitelijke vereniging te bewijzen, noch om de erkenningscriteria voor zulke vereniging te definiëren, aangezien ze juridisch niet bestaat.

De door de wetgever gekozen oplossing is op dit punt dus niet geslaagd.

Algemeen rijst ook de vraag of een bestuurder van een V.Z.W. – in zijn hoedanigheid van bestuurder – als vrijwilliger kan worden beschouwd bij de uitvoering van een bepaalde taak. Als dat inderdaad zo is, zou dat dus impliceren dat, bij schade, één en dezelfde persoon als vrijwilliger aanspraak kan maken op immunitet, terwijl hij als orgaan van de vereniging (individueel dan wel *in solidum*) burgerrechtelijk aansprakelijk zou kunnen worden gesteld voor de veroorzaakte schade. In zulk geval wordt verondersteld dat de verzekeraar van de organisatie de schade dekt zonder dat hij beschikt over een verhaal tegen de verzekeraar BA Familiale.

2. Aansprakelijkheid

De oorspronkelijke versie van artikel 5 van de wet van 3 juli 2005 verleende vrijwilligers een burgerrechtelijke immunitet die vergelijkbaar was met die waarvoor werknemers met een arbeidsovereenkomst in aanmerking komen krachtens artikel 18 van de wet van 3 juli 1978. Een vrijwilliger was ten persoonlijke titel dus enkel nog aansprakelijk voor zijn bedrog, voor zijn zware schuld en voor zijn herhaaldelijke lichte schuld, niet alleen voor schade veroorzaakt aan derden, maar ook voor schade aan de organisatie zelf.

De organisatie was op haar beurt aansprakelijk voor de schade die de vrijwilliger aan derden veroorzaakt bij het verrichten van vrijwilligerswerk, op dezelfde wijze

le commettant à l'égard de son préposé (article 1384, al. 3, C. civ.). La mise en œuvre de cette responsabilité reste problématique dans le cas d'une association de fait. Dans une telle association, on se demande qui doit être considéré comme commettant et qui doit être considéré comme préposé.

Sous l'angle de l'assurance, il convient de souligner que la responsabilité personnelle du volontaire, si elle était immunisée, ne serait plus couverte par l'assurance RC familiale qu'il aurait souscrite à titre personnel, en cas de faute légère occasionnelle. L'assureur n'interviendrait pas non plus en cas de dol. En cas de faute grave, il n'interviendrait que pour autant que cette faute ne corresponde pas à une hypothèse prévue limitativement dans le contrat et justifiant un refus d'intervention (article 8, al. 2, LCAT).

Cette absence de garantie pourrait s'avérer très défavorable à la victime si l'organisation n'a pas souscrit l'assurance rendue obligatoire par la loi ou si le dommage causé n'est pas intégralement remboursé par cet assureur.

Si l'immunité est maintenue, de telles conséquences ne pourraient être évitées que par l'insertion obligatoire d'une clause « commettant » dans la police d'assurance RC familiale souscrite par le bénévole. A noter qu'une telle clause obligerait aussi l'assureur RC familiale à couvrir la faute intentionnelle commise par le volontaire alors qu'une telle faute est actuellement exclue de la garantie. En outre, elle ne permettrait pas de pallier tous les cas d'absence d'assurance souscrite par l'organisation, l'assurance RC familiale étant quant à elle facultative. Par contre, si l'organisation a souscrit sa propre assurance, le cumul de couvertures devrait se régler conformément à l'article 45 LCAT. Les assureurs ne sont cependant pas favorables à l'insertion d'une telle clause qui entraînerait des doubles assurances systématiques avec toutes les difficultés que cela engendre.

En outre, il y a lieu de souligner que l'octroi d'une immunité civile aux bénévoles entraîne un déplacement des charges financières liées à la réparation, de l'assurance RC familiale qui est bien dispersée dans le public et dont la prime est abordable, vers l'assurance de l'organisation. Cette concentration des demandes sur l'assureur de l'organisation impliquera sans doute

als die waarop aanstellers aansprakelijk zijn voor de door hun aangestelden aangerichte schade (artikel 1384, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek). De concrete invulling van die aansprakelijkheid zorgt in de praktijk voor problemen in het geval van een feitelijke vereniging. In verband met zo'n vereniging rijst immers de vraag wie als "aansteller" en wie als "aangestelde" moet worden beschouwd.

Op verzekeringsvlak dient onderlijnd te worden dat als de vrijwilliger vrijwaard zou worden van persoonlijke aansprakelijkheid, er bij een toevallige lichte schuld, geen dekking zou verleend worden in het kader van de verzekering BA Familiale, die hij ten persoonlijke titel zou onderschreven hebben. De verzekeraar zou ook bij bedrog niet meer tussenkomen. Bij zware fout zou de verzekeraar alleen nog tussenkomen als die fout niet onder de hypothesen valt die op beperkende wijze zijn ingeschreven in de verzekeringsovereenkomst en die een weigering om tussen te komen, rechtvaardigen (artikel 8, tweede lid, van de WLVO).

Dit ontbreken van dekking zou bijzonder ongunstig kunnen blijken voor het slachtoffer als de organisatie de bij wet verplicht gestelde verzekering niet heeft afgesloten of als de veroorzaakte schade niet integraal wordt terugbetaald door deze verzekeraar.

Indien de immunititeit behouden blijft, zouden dergelijke gevolgen enkel kunnen vermeden worden door de verplichte opnemings van een "aansteller"-clausule in de door de vrijwilliger afgesloten verzekering BA Familiale. Er dient genoteerd te worden dat zulke clausule de verzekeraar BA Familiale ook zou verplichten de aansprakelijkheid van de organisatie te dekken voor een opzettelijke fout van de vrijwilliger terwijl zulke fout thans van dekking uitgesloten is. Bovendien zou zulke clausule geen oplossing bieden voor de gevallen waar de organisatie geen verzekering heeft afgesloten aangezien de verzekering BA Familiale zelf facultatief is. Als de organisatie daarentegen een eigen verzekeringsovereenkomst heeft afgesloten, zou de samenloop van dekkingen moeten geregeld worden overeenkomstig artikel 45 WLVO. De verzekeraars zijn echter geen voorstander van de invoering van zulke clausule die op een systematische manier zou leiden tot dubbele verzekering met alle gevolgen vandien.

Bovendien dient benadrukt te worden dat het verlenen van een burgerrechtelijke immunititeit aan vrijwilligers een verschuiving zou meebrengen van de financiële lasten van de schadevergoeding, van de verzekering BA Familiale, die goed verspreid is onder het publiek en waarvoor een betaalbare premie wordt gevraagd, naar de verzekering van de organisatie. Deze concen-

une augmentation globale des primes à charge des organisations.

Comme indiqué ci-dessus, il est possible d'imaginer un système différent garantissant une protection égale sans passer nécessairement par l'octroi d'une immunité civile.

3. Assurances

3.1. *L'assurance de la responsabilité souscrite par l'organisation*

Bien que la loi ne soit malheureusement pas formelle à ce sujet, la Commission déduit de l'article 7, 1, que l'assurance souscrite par l'organisation est bien une assurance obligatoire. La qualification est importante notamment pour l'application de l'article 87, § 1er, LCAT. La Commission observe cependant que la loi ne met en place aucun régime permettant de contrôler le respect de cette obligation ni de pallier l'absence d'assurance (fonds de garantie), ni ne prévoit aucune sanction pénale. Ceci est préoccupant lorsqu'on sait que la solvabilité de ces organisations est souvent limitée.

Dans sa version initiale cette assurance obligatoire devait couvrir la responsabilité civile extra-contractuelle de l'organisation ainsi que la responsabilité civile extra-contractuelle des volontaires, y compris pour les dommages causés à l'organisation, pendant l'exercice du volontariat ou au cours de déplacements effectués dans le cadre de celui-ci.

Dans sa version actuelle, l'assurance doit seulement couvrir au minimum la responsabilité civile de l'organisation, à l'exclusion de la responsabilité contractuelle. La loi ne fait plus mention de la responsabilité civile du volontaire à titre personnel qui, elle, devrait être couverte par l'assureur RC familiale du volontaire. Sous réserve des incohérences dénoncées, le système nouveau paraît se rapprocher de celui décrit dans les considérations préliminaires.

La couverture des dommages causés à l'organisation prévue initialement heurterait de toute façon le principe selon lequel on ne peut être à la fois partie et tiers à un contrat au regard du même sinistre. Elle entraînerait en tout cas des risques importants de fraude s'agissant de l'indemnisation des dégâts causés aux

tratie van vorderingen tot schadeloosstelling bij de verzekeraar van de organisatie zal ongetwijfeld leiden tot een globale verhoging van de premies die aan de organisaties worden gevraagd.

Zoals hierboven vermeld, kan een ander systeem bedacht worden, dat een gelijke bescherming biedt, zonder noodzakelijk burgerrechtelijke immunité te moeten verlenen.

3. Verzekeringen

3.1. *De door de organisatie afgesloten aansprakelijkheidsverzekering*

Hoewel de wet terzake jammer genoeg niet formeel is, concludeert de Commissie uit artikel 7, 1), van de wet van 3 juli 2005 dat de door de organisatie afgesloten aansprakelijkheidsverzekering wel degelijk een verplichte verzekering is. Die kwalificatie is vooral belangrijk voor de toepassing van artikel 87, § 1, WLVO. De Commissie stelt echter vast dat de wet geen enkele regeling invoert die het mogelijk maakt de naleving van die verplichting te verifiëren of het ontbreken van een verzekering te ondervangen (waarborgfonds), en evenmin voorziet in een strafrechtelijke sanctie. Dat is bijzonder zorgwekkend, vooral gelet op de vaak beperkte solvabiliteit van die organisaties.

In de oorspronkelijke versie moest die verplichte verzekering de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst van de organisatie dekken, evenals de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst van de vrijwilligers, inclusief voor de schade die aan de organisatie is toegebracht tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten.

In de huidige versie moet de verzekering alleen minstens de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de organisatie dekken, met uitsluiting van de contractuele aansprakelijkheid. De wet spreekt niet meer van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de vrijwilliger ten persoonlijke titel, die zou moeten gedekt worden door de BA Familiale van de vrijwilliger. Onder voorbehoud van de gemelde incoherenties benadert het nieuwe systeem datgene dat beschreven is in de voorafgaande bemerkingen.

De oorspronkelijk voorziene dekking van de schade aan de organisatie, zou in ieder geval ingedruist hebben tegen het beginsel dat iemand, in het kader van één schadegeval, nooit tegelijk partij en derde bij een verzekeringsovereenkomst kan zijn. Aan die dekking zou alleszins een groot frauderisico verbon-

biens appartenant à l'organisation, spécialement s'il s'agit d'une association de fait. Il est vrai cependant que l'assurance n'interviendrait alors que pour les dommages subis à la suite d'une faute grave ou d'une faute légère à caractère habituel commise par un volontaire.

La référence prévue dans la version initiale aux déplacements effectués dans le cadre de l'activité du volontaire posait un problème de délimitation. Les versions française et néerlandaise du texte étaient en effet différentes. Le texte néerlandais indiquait : "tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten", alors que le texte français prévoyait "pendant l'exercice du volontariat ou au cours des déplacements effectués dans le cadre de celui-ci".

La question de savoir si l'assurance souscrite par l'organisation couvre également les accidents de la circulation survenus sur le chemin du travail (pour se rendre au travail et en repartir), ou seulement les accidents de la circulation survenus pendant les déplacements nécessaires à l'exécution du travail ne recevait donc pas une réponse claire dans la loi du 3 juillet 2005.

Cette référence aux déplacements effectués dans le cadre de l'activité du volontaire a disparu dans le nouveau texte, si bien qu'il est permis de penser que tous les accidents survenus au cours de ces déplacements resteraient couverts par l'assurance RC automobile couvrant le véhicule appartenant au volontaire, comme c'est le cas actuellement.

Bien que cette interprétation soit à la fois plus simple et plus efficace, il se pourrait cependant que lors des déplacements effectués pour compte de l'organisation, le volontaire qui cause des dommages par sa faute au volant de son véhicule personnel engage la RC de l'organisation en qualité de civilement responsable (que ce volontaire soit immunisé ou non).

Le texte devrait par conséquent être clarifié sur ce point.

En outre, en ce qui concerne l'inclusion de l'assurance des accidents corporels dans le domaine de l'obligation d'assurance, on observera que la référence aux déplacements effectués dans le cadre de l'activité pose encore un problème de délimitation. Les textes français et néerlandais de la loi sont en effet toujours discordants (ils l'étaient déjà dans la ré-

den zijn, in het bijzonder dan in het geval van een feitelijke vereniging, omdat zij de vergoeding betreft van schade veroorzaakt aan de goederen van de organisatie. Niettemin is het zo dat de verzekering enkel zou gelden voor schade die het gevolg is van een zware schuld of een lichte schuld die eerder gewoonlijk voorkomt in hoofde van een vrijwilliger.

De verwijzing, in de oorspronkelijke versie, naar de verplaatsingen die worden uitgevoerd in het kader van het vrijwilligerswerk, deden vragen rijzen over de exacte draagwijdte van die bepaling. De Nederlandse en de Franse tekst verschilden op dat vlak immers van elkaar. De Nederlandse tekst sprak over "tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten", terwijl de Franse tekst het had over "pendant l'exercice du volontariat ou au cours des déplacements effectués dans le cadre de celui-ci".

De vraag of de verzekering van de organisatie ook dekking bood voor verkeersongevallen op de weg naar en van de activiteiten (wanneer de vrijwilliger zich dus naar de activiteiten begeeft en terugkeert), of uitsluitend voor verkeersongevallen die zich voordoen tijdens de verplaatsingen, noodzakelijk voor de uitvoering van het vrijwilligerswerk, kreeg dus geen duidelijk antwoord in de wet van 3 juli 2005.

Deze verwijzing naar verplaatsingen uitgevoerd in het kader van de vrijwilligersactiviteit is verdwenen in de nieuwe tekst, zodat kan gedacht worden dat alle ongevallen gebeurd tijdens verplaatsingen zullen gedekt zijn door de verzekering BA Auto van het voertuig toebehorend aan de vrijwilliger, zoals dit nu het geval is.

Hoewel deze interpretatie zowel eenvoudig als doeltreffend is, zou het mogelijk zijn dat de organisatie aansprakelijk zou gesteld worden, in haar hoedanigheid van burgerrechtelijk aansprakelijke, voor fouten begaan door de vrijwilliger tijdens verplaatsingen voor rekening van de organisatie, aan het stuur van zijn eigen voertuig (ongeacht of de vrijwilliger voor de BA gevrijwaard is of niet).

De tekst zou op dit punt moeten verduidelijkt worden.

Bovendien dient vastgesteld te worden dat, betreffende de invoering van de ongevallenverzekering in het domein van de verzekeringsplicht, de verwijzing naar het begrip "op weg naar en van de activiteiten" een afbakeningsprobleem stelt. De Franse en de Nederlandse tekst van de wet zijn namelijk niet overeenstemmend (ze waren het al niet in de oorspronkelijke

daction initiale, le législateur n'a pas profité de la loi programme pour la rectifier). Le texte néerlandais prévoit en effet que “de Koning kan de dekking van het verzekeringscontract uitbreiden tot de lichamelijke schade die geleden is door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk *of op weg naar en van de activiteiten...*”; alors que le texte français prévoit que “le Roi peut étendre la couverture du contrat d'assurance aux dommages corporels subis par les volontaires lors d'accidents survenus pendant l'exercice du volontariat *ou au cours des déplacements effectués dans le cadre de celui-ci*”.

Si le volet RC auto est couvert par l'assurance de l'organisation, cette couverture devrait de toute façon respecter toutes les conditions prévues par la loi du 21 novembre 1989 sur l'assurance automobile obligatoire.

Si l'immunité du volontaire devait être restaurée, il serait faux de croire que l'on se trouverait automatiquement dans la même situation que celle du travailleur sous contrat d'emploi. La loi du 21 novembre 1989 prévoit en effet que “l'assurance doit garantir l'indemnisation des personnes lésées chaque fois qu'est engagée la responsabilité civile du propriétaire, de tout détenteur et de tout conducteur du véhicule assuré, de toute personne transportée *et de l'employeur des personnes précitées lorsque celles-ci sont exonérées de toute responsabilité en vertu de l'article 18 de la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail*”.

L'hypothèse du volontariat n'étant pas expressément visée par la loi du 21 novembre 1989, l'assureur RC auto, en cas d'immunité du bénévole, pourrait décliner son intervention (son assuré est exonéré et il n'est pas tenu de couvrir la RC commettant de l'organisation).

Sauf à modifier la loi du 21 novembre 1989, l'immunité aurait donc pour résultat de transférer le coût du risque RC auto des volontaires sur les associations.

L'article 6, § 3 précise que le Roi fixe les conditions minimales de garantie des contrats d'assurance couvrant le volontariat. Il va de soi que l'arrêté royal ne permettra pas de revoir les conditions minimales fixées par la loi elle-même.

tekst en de wetgever heeft de programmawet niet gebruikt om de tekst te verbeteren). De Nederlandse tekst bepaalt namelijk : “de Koning kan de dekking van het verzekeringscontract uitbreiden tot de lichamelijke schade die geleden is door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk *of op weg naar en van de activiteiten...*”; terwijl de Franse tekst bepaalt : “le Roi peut étendre la couverture du contrat d'assurance aux dommages corporels subis par les volontaires lors d'accidents survenus pendant l'exercice du volontariat *ou au cours des déplacements effectués dans le cadre de celui-ci*”.

Indien het luik BA motorrijtuigen gedekt is door de verzekering van de organisatie, zou deze dekking in elk geval moeten voldoen aan alle voorwaarden die zijn vastgelegd in de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

Als de immunité van de vrijwilliger hersteld dient te worden, zou het fout zijn te denken dat men zich automatisch in dezelfde situatie zou bevinden als de werknemer in het kader van een arbeidsovereenkomst. De wet van 21 november 1989 bepaalt namelijk “dat de verzekering moet waarborgen dat benadeelden schadeloos worden gesteld in geval van burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de eigenaar, van iedere houder en van iedere bestuurder van het verzekerde motorrijtuig, alsmede van degenen die daarin worden vervoerd *en van de werkgever van bovengenoemde personen, wanneer dezen van aale aansprakelijkheid zijn ontheven krachtens artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeids-overeenkomsten*”.

Aangezien het vrijwilligerswerk niet is voorzien in de wet van 21 november 1989, zou de verzekeraar BA Auto, bij immunité van de vrijwilliger, zijn tussenkomst kunnen afwijzen (zijn verzekerde is vrijwaard en hij is niet gehouden de aanstellersaansprakelijkheid van de organisatie te dekken).

Behalve bij wijziging van de wet van 21 november 1989 zou de immunité dus tot gevolg hebben dat de kost van het risico BA Auto wordt getransfereerd van de vrijwilligers naar de organisaties.

Artikel 6, § 3 bepaalt dat de Koning de minimum-garantievoorwaarden vaststelt van de verzekerings-overeenkomsten tot dekking van het vrijwilligerswerk. Het koninklijk besluit zal uiteraard niet toestaan dat de door de wet zelf vastgelegde minimumvoorwaarden worden herzien.

Les conditions minimales devraient déterminer des montants assurés minimaux appropriés, suffisamment élevés pour faire face à des gros sinistres, mais pas trop élevés afin de permettre aux petites associations de trouver une couverture à un prix abordable.

Des dispositions devraient être prises également en ce qui concerne le domaine d'application spatial de l'obligation d'assurance, les causes d'exclusions admises ainsi que la catégorie des personnes bénéficiant de la qualité d'assurés, conformément au schéma suivi par l'arrêté royal du 12 janvier 1984, fixant des conditions minimales en assurance RC vie privée.

Dans l'attente de cet arrêté royal, la Commission estime que la liberté contractuelle prévaut, notamment pour ce qui concerne les montants assurés et les franchises.

3.2. *L'assurance accidents et protection juridique*

Vu la variété des risques propres à chaque organisation, la Commission estime qu'il n'y a pas lieu pour l'instant d'inclure l'assurance des accidents corporels subis par les volontaires ni l'assurance de la protection juridique dans le domaine de l'obligation d'assurance (difficulté de définir une garantie minimale, risque de cumuls de couverture...). Il en va a fortiori de même pour l'assurance des maladies contractées à l'occasion de l'activité de volontariat, qui a été ajoutée par l'article 137 de la loi du 27 décembre 2005.

Cette inclusion pourrait en effet entraîner une augmentation importante de la prime d'assurance à laquelle toutes les organisations ne pourraient pas faire face. La Commission propose de régler cette question par une obligation d'information de l'organisation vis-à-vis du volontaire. Cette information pourrait figurer dans la note d'organisation visée à l'article 4.

En ce qui concerne l'inclusion de l'assurance des accidents corporels dans le domaine de l'obligation d'assurance, les textes français et néerlandais sont en outre discordants lorsqu'ils évoquent les accidents survenus au cours des déplacements effectués dans le cadre du volontariat (cf. supra).

De minimumvoorwaarden zouden gepaste minimaal verzekerde bedragen moeten bepalen, die voldoende hoog zijn om het hoofd te kunnen bieden aan zware schadegevallen, maar die ook niet té hoog zijn zodat het ook voor de kleinere organisaties mogelijk blijft om tegen een betaalbare prijs een dekking te vinden.

Daarnaast dienen een aantal bepalingen te worden vastgesteld aangaande het ruimtelijk toepassingsgebied van de verzekeringsplicht, de toegestane uitsluitingsclausules en de categorie van personen die de hoedanigheid van verzekerde hebben, conform het schema dat gevolgd wordt door het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven.

In afwachting dat dit koninklijk besluit wordt genomen, is de Commissie van oordeel dat de contractuele vrijheid primeert, met name voor de verzekerde bedragen en de vrijstellingen.

3.2. *De ongevallenverzekering en rechtsbijstand*

Gezien de grote verscheidenheid aan risico's die eigen zijn aan elke organisatie, ziet de Commissie thans geen reden voor het opnemen van de verzekering voor lichamelijke ongevallen van de vrijwilligers, noch van de rechtsbijstandsverzekering in het domein van de verzekeringsverplichting (moeilijkheden bij het vaststellen van een minimumgarantie, risico van samenloop van dekkingen, ...). Hetzelfde geldt, a fortiori, voor de verzekering van ziekten opgelopen als gevolg van de vrijwilligersactiviteit, die is toegevoegd door artikel 137 van de wet van 27 december 2005.

Dergelijke verzekeringen opnemen kan de verzekeringspremie immers fors de hoogte injagen zodat zij niet langer betaalbaar is voor alle organisaties. De Commissie stelt voor om dit aspect te regelen door aan de organisaties een informatieplicht op te leggen ten aanzien van de vrijwilligers. Deze informatie kan worden opgenomen in de organisatienota waarvan sprake is in artikel 4.

Wat de invoering van de ongevallenverzekering in het domein van de verzekeringsplicht betreft, zijn bovendien de Franse en de Nederlandse tekst niet overeenstemmend in de omschrijving van de ongevallen op weg naar en van de activiteiten (cfr. supra)

3.3. *L'assurance RC vie familiale du volontaire*

L'article 8 prévoit que le volontariat exercé au profit d'une organisation est censé s'exercer dans le cadre de la vie privée au sens de l'arrêté royal, ouvrant ainsi la voie de l'intervention de l'assurance RC vie privée souscrite par le volontaire. La loi confirme cette solution puisqu'elle écarte en outre la possibilité pour l'assureur RC familiale de se prévaloir de l'obligation d'assurance imposée à l'organisation pour refuser son intervention.

On rappellera cependant que dans la version initiale de la loi le volontaire ne devait plus répondre que de son dol, de sa faute lourde et de sa faute légère habituelle ce qui réduisait d'autant le domaine d'intervention de l'assureur RC familiale. En effet, dans ces conditions, l'assureur n'intervient plus en cas de dol et ne couvre la faute grave que si elle ne correspond pas à un cas de refus de garantie. Afin d'éviter cette réduction, une solution pouvait être d'introduire une clause "commettant" dans l'assurance RC vie privée de façon à couvrir aussi la responsabilité civile de l'organisation, lorsqu'elle doit répondre des dommages causés en qualité de civilement responsable. Outre les imperfections déjà signalées ci-dessus, ceci entraînerait toutefois des cumuls de couvertures peu souhaitables.

Si l'immunité est maintenue, à défaut de prévoir une clause "commettant", la charge supportée auparavant par les assureurs RC familiale serait, en tout cas, transférée sur les assureurs RC de l'organisation. Si l'immunité est au contraire supprimée la responsabilité personnelle du volontaire resterait couverte par l'assurance RC familiale, comme c'est le cas actuellement, ce qui simplifierait les choses, sans diminuer le contenu des garanties.

Le législateur est conscient de cette possibilité de cumul puisqu'il complète l'article 6, 1° de l'arrêté royal du 12 janvier 1984 en précisant que l'exclusion visée ne vise pas non plus l'assurance de la responsabilité rendue obligatoire par l'article 6, § 1er de la loi du 3 juillet 2005 et supprime l'exclusion prévue par l'article 6, 4° de l'arrêté royal du 12 janvier 1984 en ce qui concerne la responsabilité des organisateurs et préposés des mouvements de jeunesse.

3.3. *De verzekering BA Familiale van de vrijwilliger*

Artikel 8 bepaalt dat vrijwilligerswerk verricht voor een organisatie, geacht wordt verricht te worden in het privéleven zoals bedoeld in het koninklijk besluit. Dit artikel creëert aldus de mogelijkheid om een tussenkomst te verkrijgen van de verzekering BA Familiale die door de vrijwilliger is afgesloten. De wet bevestigt deze oplossing door de verzekeraar BA Familiale de mogelijkheid te ontnemen zich te beroepen op de verzekeringsplicht die is opgelegd aan de organisatie, om een tussenkomst te weigeren.

Er wordt evenwel aan herinnerd dat, in de oorspronkelijke versie, de vrijwilliger enkel nog maar aansprakelijk was voor zijn bedrog, zijn zware schuld en zijn gewoonlijk voorkomende lichte schuld, wat het aantal gevallen waarvoor de verzekeraar BA familiale een tussenkomst moest verlenen, aanzienlijk verminderde. De verzekeraar zal immers, in die omstandigheden geen tussenkomst moeten verlenen in geval van bedrog en zal bij een zware schuld slechts dekking verlenen indien die niet is aangemerkt als een geval waarin de waarborg geweigerd wordt. Een mogelijke oplossing om deze beperking van de tussenkomst te vermijden, kon erin bestaan een "aansteller"-clausule op te nemen in de verzekering BA Privéleven zodat ook de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de organisatie was gedekt wanneer deze in haar hoedanigheid van burgerrechtelijk aansprakelijke moest instaan voor de berokkende schade. Naast de reeds voormelde tekortkomingen zou dit kunnen leiden tot een weinig wenselijke cumul van dekkingen.

Als de immunititeit behouden blijft en bij gebrek aan een "aanstellers"-clausule, zou de last die vroeger gedragen werd door de verzekeraars BA Familiale, in ieder geval overgeheveld worden naar de aansprakelijkheidsverzekeraars van de organisatie. Als de immunititeit daarentegen opgeheven wordt, zou de persoonlijke aansprakelijkheid van de vrijwilliger gedekt blijven door zijn verzekering BA Familiale, zoals dat nu het geval is. Dit zou de zaken vereenvoudigen zonder de inhoud van de waarborgen te verminderen.

De wetgever is zich bewust van deze mogelijke samenloop aangezien hij aan artikel 6, 1° van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 de precisering toevoegt dat met de bedoelde uitsluiting evenmin de aansprakelijkheidsverzekering wordt bedoeld die is opgelegd bij artikel 6, § 1 van de wet van 3 juli 2005 en aangezien hij in artikel 6, 4° van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 de uitsluiting voor de aansprakelijkheid van de organisatoren en de aange-

La Commission estime par ailleurs que la responsabilité des volontaires travaillant pour une association de fait devrait rester du ressort de l'assurance RC vie privée, comme c'est le cas actuellement.

Il serait donc préférable d'exclure les associations de fait du champ d'application de la loi.

3.4. *Entrée en vigueur et modification des contrats en cours*

Il y a lieu de distinguer l'entrée en vigueur de la loi et celle, à venir, des arrêtés d'exécution.

Conformément à l'article 24, § 2 la loi entre en vigueur le premier jour du sixième mois suivant celui au cours duquel elle aura été publiée au *Moniteur belge*. La loi a été publiée au *Moniteur belge* du 20 août 2005. Conformément au projet de loi voté à la Chambre et au Sénat (Chambre doc 51 2205/003) la loi entrera en vigueur le 1er août 2006.

Dès lors, il faut comprendre que les nouvelles règles de responsabilité régiront tous les faits dommageables survenus à partir de cette date. A partir du même moment, les organisations auront l'obligation de souscrire une assurance répondant aux conditions légales dès qu'ils ont recours à des volontaires.

Tant que les arrêtés d'exécution ne sont pas pris, sous réserve de ce qui est expressément imposé par la loi et les réglementations existantes, la liberté contractuelle prévaut.

Lorsqu'elles seront adoptées par arrêté royal, les conditions minimales impératives s'appliqueront immédiatement à tous les contrats d'assurance en cours. Comme on l'a fait lors de l'adoption de la loi du 25 juin 1992, il serait préférable de prévoir un autre délai afin de permettre aux assureurs d'adapter leurs contrats.

Il est cependant permis de considérer que la modification de l'arrêté royal du 12 janvier 1984 fixant des conditions minimales de garantie en assurance RC vie privée, par la loi du 3 juillet 2005 telle que modifiée par celle du 27 décembre 2005, entraîne l'adaptation automatique des contrats d'assurance en cours.

stelden van de jeugdbewegingen opheft.

De Commissie is overigens de mening toegedaan dat de aansprakelijkheid van de vrijwilligers die werkzaam zijn voor een feitelijke vereniging gedekt moet blijven door de verzekering BA privéleven, zoals thans het geval is.

Het is aangewezen dat de feitelijke verenigingen uit het toepassingsgebied van de wet zouden gehaald worden.

3.4. *Inwerkingtreding en wijziging van de lopende polissen*

Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de inwerkingtreding van de wet en de - toekomstige - inwerkingtreding van haar uitvoeringsbesluiten.

Volgens artikel 24, § 2 treedt de wet in werking op de eerste dag van de zesde maand na die waarin ze bekendgemaakt is in het Belgisch Staatsblad. De wet is op 20 augustus 2005 bekendgemaakt in het Staatsblad. Ingevolge het in de Kamer en de Senaat gestemde wetsontwerp (Kamer doc 51 2205/003) zal de wet op 1 augustus 2006 in werking treden.

Vanaf dat ogenblik zullen de nieuwe aansprakelijkheidsregels gelden voor alle schadeverwekkende feiten die zich vanaf die datum voordoen. Tevens zullen de organisaties van dan af verplicht zijn om een verzekering af te sluiten die voldoet aan de wettelijke voorwaarden zodra zij een beroep doen op vrijwilligers.

Zolang de uitvoeringsbesluiten niet zijn genomen, primeert de contractuele vrijheid, behoudens hetgeen uitdrukkelijk door de wet en de bestaande reglementen is bepaald.

Zodra zij bij KB zijn vastgesteld, zullen de dwingende minimale voorwaarden onmiddellijk van toepassing zijn op alle lopende verzekeringsovereenkomsten. Net als bij de invoering van de wet van 25 juni 1992, zou het aangewezen om een andere termijn te bepalen teneinde de verzekeraars toe te laten hun polissen aan te passen.

Er kan echter van uitgegaan worden dat de wijziging van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimum-garantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven, door de wet van 3 juli 2005, zoals gewijzigd door de wet van

27 december 2005, de automatische aanpassing van de lopende verzekeringsovereenkomsten tot gevolg heeft.

-♦-

-♦-

4. CONCLUSIONS

Les modifications apportées aux articles 5 et 6 de la loi du 3 juillet 2005 embrouillent plus qu'elles ne clarifient le sujet déjà complexe de la responsabilité civile et de l'assurance des volontaires.

Une approche cohérente impose de distinguer la question de la responsabilité de l'organisation en qualité de civilement responsable et la question de la responsabilité civile personnelle du volontaire.

En ce qui concerne la première question, il suffirait d'indiquer que l'organisation répond du bénévole comme le commettant répond de son préposé dans les conditions de l'article 1384, alinéa 3, du Code civil. On ne comprend pas pourquoi il faudrait établir un régime de responsabilité spécifique comme le fait le nouvel article 5.

En ce qui concerne la seconde, on peut certes envisager de créer une immunité civile au profit du volontaire, mais il faut être conscient que cela entraîne un déplacement de la charge financière de l'indemnisation vers l'assurance de l'organisation, alors même que la loi n'organise aucun contrôle du respect de l'obligation d'assurance et que les conditions de la garantie risquent d'être moins favorables que celles de l'assurance RC familiale.

L'absence d'immunité civile prévue légalement au profit du bénévole n'aurait pas de graves conséquences sur le plan de l'assurance, à condition que le bénévole soit lui-même couvert par une assurance RC familiale et qu'un abandon de recours soit prévu dans la police souscrite par l'organisation lorsque le bénévole ne dispose pas d'une couverture effective. Cet abandon de recours devrait être prévu dans la loi.

Pour des raisons similaires, il serait par ailleurs préférable de maintenir également la couverture des dommages causés à l'occasion des déplacements effectués par le bénévole avec son propre véhicule, dans le domaine de l'assurance RC auto. Ce qui suppose que le volontaire ne

4. BESLUITEN

De wijzigingen die aan de artikelen 5 en 6 van de wet van 3 juli 2005 zijn aangebracht, maken de reeds complexe kwestie van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid en de verzekering van vrijwilligers eerder ingewikkelder dan ze te verduidelijken.

Er is een coherente aanpak nodig om een duidelijk onderscheid te maken tussen de kwestie van de aansprakelijkheid van de organisatie in haar hoedanigheid van burgerrechtelijk aansprakelijke en de kwestie van de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de vrijwilliger.

Betreffende de eerste kwestie zou het volstaan dat er op geduid wordt dat de organisatie instaat voor de vrijwilliger zoals een aansteller instaat voor zijn aangestelde volgens de voorwaarden van artikel 1384, derde lid van het Burgerlijk Wetboek. Men begrijpt niet waarom een specifiek aansprakelijkheidsstelsel moet opgesteld worden, zoals dat gebeurd is in het nieuwe artikel 5.

Betreffende de tweede kwestie, kan ongetwijfeld overwogen worden om een burgerrechtelijke immunititeit in te stellen ten voordele van de vrijwilliger, maar moet er rekening gehouden worden met het feit dat dit een verschuiving inhoudt van de financiële last van de schadevergoeding naar de verzekering van de organisatie, zelfs al organiseert de wet geen enkel toezicht op het naleven van de verzekeringsplicht en is het mogelijk dat de voorwaarden van deze waarborg minder gunstig zijn dan deze van de verzekering BA Familiale.

De afwezigheid van een wettelijk bepaalde burgerrechtelijke immunititeit voor de vrijwilliger zou geen zware gevolgen hebben op het vlak van verzekering, op voorwaarde dat de vrijwilliger zelf gedekt is door een verzekering BA Familiale en dat in de verzekeringspolis van de organisatie een afstand van verhaal wordt gestipuleerd voor het geval dat de vrijwilliger niet zou beschikken over zulke dekking. Deze afstand van verhaal zou moeten voorzien worden in de wet.

Bovendien zou het om gelijkaardige redenen verkieslijk zijn dat ook de schade veroorzaakt tijdens verplaatsingen die de vrijwilliger uitvoert met zijn eigen voertuig, gedekt blijft door zijn BA Auto-verzekering. Dit veronderstelt dat de vrijwilliger geen immuniteit krijgt, tenzij de wet

soit pas immunisé, sous peine de devoir modifier la loi sur l'assurance RC auto.

La Commission demande que la loi soit réexaminée dans ce contexte. Elle regrette en outre que les associations de fait soient incluses dans le domaine d'application de la loi dans la mesure où ceci risque d'entraîner des difficultés considérables sous l'angle de la responsabilité et de l'assurance. Il faut savoir que ces questions relèvent actuellement de l'assurance RC familiale et que cela ne pose guère de problème en pratique.

-♦-

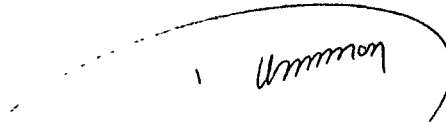
Le Président,

betreffende de BA Auto zou gewijzigd worden.

De Commissie vraagt dat de wet in deze context opnieuw wordt onderzocht. Zij betreurt bovendien dat de feitelijke verenigingen binnen het toepassingsgebied van de wet vallen, aangezien dit belangrijke risico's op het vlak van de aansprakelijkheid en de verzekering met zich kan brengen. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat deze problematiek thans wordt beheerst door de verzekering BA Familiale en dat dit in de praktijk geen problemen stelt.

-♦-

De Voorzitter,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'B. Dubuisson', enclosed within a large, sweeping, handwritten loop.

B. DUBUISSON